

Denken als tegenwicht

Petra Bolhuis & Theo Meereboer

College 3
Leesstof blz.71-100 lichaam en geest

www.maieutiek.nl

Zijn of zijnden?

- De Waarheid wordt gezocht in een eenheid achter de verschijnselen.
- Het Zijn verdringt de verschijnselen, maar wij moeten leven in en met de zijnden, de verschijnselen. (blz. 55)
- Verwerpen van idee dat de Waarheid gevonden kan worden leidt tot functionalisme, utilitarisme, pragmatisme.
- Wat blijft is behoefte aan betekenis.

www.maieutiek.nl

Verschijnen = buitenkant

- Expressie (*selbstdarstellung*) van dieren en mensen, maar wat drukt die expressie uit. Ook daar weer een oorzaak die de verschijnselen voortbrengt. (Zijn achter de zijnden)
- Emoties worden uitgedrukt als verschijning. Denken houdt zich bezig met die emoties, maar valt er niet mee samen.
- Er is geen innerlijk Zijn achter de verschijnselen van de emoties.

www.maieutiek.nl

Innerlijk leven ≠ persoonlijke kern

- Basale emoties delen we met alle anderen.
- Het is in de cultivering van de verschijnvorm dat wij onze persoonlijkheid laten zien (existentialistisch)
- Ziel=aard=verschijnsel=lichaam=niet individueel.
- Geest=reflectie =teruggetrokken van de verschijnselen= denken=individueel.
- Arendt is wars van psychologie (blz65), maar ook van Cartesiaanse scheiding lichaam-geest.

www.maieutiek.nl

Denkende ik ≠ substantie

- Het lijkt alsof zich achter de denkactiviteit een denker ophoudt die zich niet volledig onthult (niet verschijnt).
- De denkende moet zichzelf consistentie en duur toekennen, maar dat is omdat we niet anders kunnen denken.
- Het is door de snelheid van denken alsof het lichaam een tragere entiteit is, die de denkende entiteit verhuult en tegenwerkt.

www.maieutiek.nl

Waarnemingsgeloof

- Iets moet verschijnen als iets wat "stabiel" is en lang genoeg "identiek aan zichzelf blijft" om een *object* van erkenning en herkenning te worden voor een *subject*.
- "Een verschijnsel vereist altijd toeschouwers, en dat impliceert een minstens potentiële erkenning en herkenning. Dit heeft verreikende gevolgen voor wat wij, verschijnende wezens in een wereld van verschijnselen, onder werkelijkheid verstaan, zowel die van onszelf als die van de wereld. In beide gevallen is er sprake van "waarnemingsgeloof" (blz. 78)

www.maieutiek.nl

Descartes zekerheid

- "De waarneming reduceren tot de gedachte van het waarnemen ... is het afsluiten van een verzekering tegen de twijfel, die meer kost dan het verlies waartegen ze ons wil beschermen: men beweegt ... in de richting van een soort van zekerheid die nooit het 'er is' van de wereld zal herstellen." (blz81)

www.maieutiek.nl

Inauthentieke schijn

- Inauthentieke schijn= **oplosbaar**
- Gezond verstand kent inauthentieke schijn die opgelost wordt door wetenschappelijk onderzoek.
- Luchtspiegeling die zich oplost door verandering van positie.

www.maieutiek.nl

Authentieke schijn

- Authentiek schijn is **onoplosbaar**
- Authentieke schijn= aannames die ons waarnemen en denken onlosmakelijk begeleiden.
- Wij kunnen wel beter weten, maar zien toch de zon opkomen.
- De combinatie van onze zintuigen en onze plek op de aarde maken geen ander verschijnen mogelijk.

www.maieutiek.nl

Wetenschap

- Wetenschap kan in-authentieke schijn vaak oplossen
- Wetenschap kent ook de authentieke schijn van een Zijn achter de zijnden. We denken dat te naderen door ongelimiteerde vooruitgang van kennis.
- Het denken is een activiteit die zich terug kan trekken van de verschijnselen
- De wetenschap moet met *verschijnselen* komen als bewijs voor haar waarheid.

www.maieutiek.nl

Verstand en Vernunft

- Zoeken nu naar zekerheden, naar waarheden die blijvend zijn.
- Leibniz; feitelijke en rationele waarheid
 - Feitelijk = contingent
 - Rationeel=zijn noodzaak =waarvan het tegendeel onmogelijk is =hogere waarheid (blz. 93/94)
- Arendt; wiskunde is gevolg van hoe mensen denken en waarnemen en dus geen hogere bron van Waarheid.

www.maieutiek.nl

Kants oplossing

- "Alhoewel hij beklemtoonde dat de rede niet in staat is om kennis te verwerven, in het bijzonder in verband met God, de vrijheid en de onsterfelijkheid - voor hem de hoogste objecten van het denken - kon hij niet helemaal afstand doen van de overtuiging dat het denken, zoals kennis, uiteindelijk moet uitmonden in waarheid en weten"(blz. 98)

www.maieutiek.nl

Probleem van waarheid

- ▣ Verbeeldingskracht maakt scheiding tussen wat verschijnt en wat gedacht wordt.
- ▣ Lange tijd is wat gedacht wordt bepalend voor de omgang met wat verschijnt.
- ▣ Wordt incongruent; twijfel aan relatie verbeelden/denken en bestaan/zijn.
- ▣ Occam; je kunt aan alles twijfelen, maar niet aan het geloof.
- ▣ Descartes; je kunt aan alles twijfelen; wat blijft er dan over aan zekerheid?

www.maieutiek.nl

Zekerheid van Descartes

- ▣ Ik twijfel aan alles; maar er is dus een 'ik' die twijfelt.
- ▣ Daarmee wordt het denken de zekerstelling.
- ▣ Belangrijker nog is de relatie die hij legt tussen wiskunde en de verschijnselen; alles wat 'is' moet begrijpelijk zijn middels de wiskunde; Iedereen kan wiskunde leren → gedeelde werkelijkheid.

www.maieutiek.nl

Einde van de metafysica

- ▣ Zekerstelling middels wiskunde gaat over de relatie tussen de verschijnselen en de regels die er achter de verschijnselen schuilgaan. Het patroon leren kennen is belangrijker dan de verschijnselen op zich.
- ▣ Metafysica is niet op die wijze kenbaar.
- ▣ Maar als we metafysica kwijt zijn schrijft Nietzsche al verliezen we ook de zekerheid van de kennis van de verschijnselen.

www.maieutiek.nl

Einde van de Waarheid

- ▣ Als we in de loop van de geschiedenis ná Descartes steeds meer verborgen verschijnselen tevoorschijn trekken uit het Zijn, wordt de status van de kennis steeds wankeler.
- ▣ Wittgenstein 1 versus Wittgenstein 2 laat zien hoe de betekenisverlening terugkeert in de kennisverwerving.

www.maieutiek.nl

Zin en Waarheid of zin en waarheid

- ▣ Verstand en rede zijn beide nodig, omdat wij niet in het Zijn leven, maar in de zijnden.
- ▣ De betekenisverlening heeft geen directe relatie met de verschijnselen. Ze trekt zich er juist uit terug.
- ▣ De verschijnselen zijn als voorstelling wel deel van haar activiteit.
- ▣ Ze leidt niet tot stabiele zekerheden, ze blijft activiteit.

www.maieutiek.nl

Omgang met de verschijnselen

- ▣ Het gezonde verstand wil omgaan met de verschijnselen en heeft de correctie nodig die de wetenschap op haar indrukken toepast.
- ▣ De apriori voorwaarde voor het kennen is de rede; we stellen vragen en geven richting aan ons handelen door het denken.
- ▣ Het denken komt echter nooit tot rust het is de activiteit zelf en moet nooit verward worden met haar 'producten'.

www.maieutiek.nl

Betekenis van het onnutte denken

- "Als mensen hun honger naar betekenis - met andere woorden, het denken - ooit verloren en ophielden onbeantwoorbare vragen te stellen, dan zouden ze meer dan waarschijnlijk niet langer bekwaam zijn om die gedachtedingen te produceren die we kunstwerken noemen, en ze zouden bovendien ook het vermogen verliezen om al die beantwoorbare vragen te stellen waarop elke beschaving gebouwd is. In deze zin is de rede de a priori voorwaarde van het verstand en van de kennis."

www.maieutiek.nl